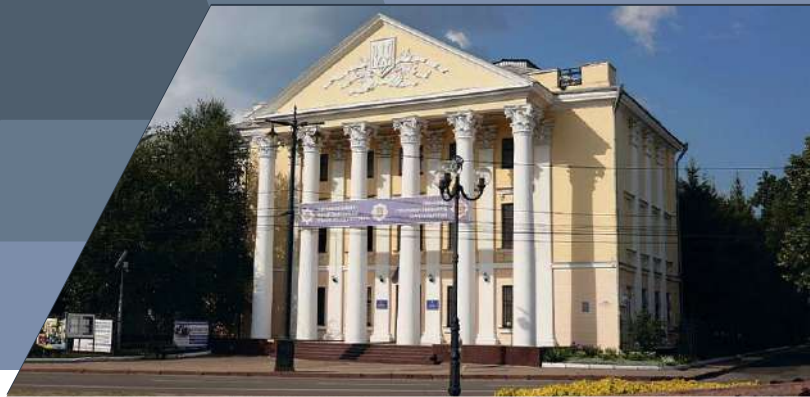

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

II Міжнародної науково-практичної конференції

«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В УМОВАХ ВІЙНИ»

17 КВІТНЯ 2025 РОКУ

CUESC

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ ДОНЕЦЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ
СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В УМОВАХ ВІЙНИ**

**МАТЕРІАЛИ ІІ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
17 квітня 2025 року**

УДК 351.862:342.78(477)(082)

Редакційна колегія:

БУГА Ганна – *голова редколегії* – начальник відділу організації наукової роботи Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент;

Члени редакційної колегії:

СТЕЦЮК Роксолана – завідувач редакційно-видавничого відділення відділу організації наукової роботи Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат філологічних наук, доцент;

ШУРУН Ірина – науковий співробітник відділу організації наукової роботи Донецького державного університету внутрішніх справ

A43

Актуальні питання підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони в умовах війни : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 17 квітня 2025 року). Кропивницький : ДонДУВС, 2025. 690 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Донецького державного університету внутрішніх справ (протокол № 11 від 28.05.2025 року).

Збірник містить доповіді представлені на II Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони» (м. Кропивницький, 17 квітня 2025 року). Видання розраховане на науковців закладів вищої освіти, представників Міністерства оборони України, Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту, Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України, Національної поліції України, Державної прикордонної служби України, Державної міграційної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Служби безпеки України, Антитерористичного центру при Службі безпеки України, Служби судової охорони, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Апарату Ради національної безпеки і оборони України, розвідувальних органів України, центрального органу виконавчої влади і громадських організацій, а також усіх, хто цікавиться актуальними питаннями підготовки фахівців для сектору безпеки та оборони.

Усі доповіді представлено в авторській редакції.

УДК 351.862:342.78(477)(082)

© Автори, 2025

© ДонДУВС, 2025

МАКАРЕНКО Олександр, МАКАРЕНКО Наталія КОМУНІКАЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ ЗІ ЗМІ, АДВОКАТАМИ, ОКРЕМІ РИЗИКИ СУДОВИХ КОНФЛІКТІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	371
МАЛИЩУК Юлія, ГАНЬБА Олег ПРИНЦИПИ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ПРИКОРДОННИКА	374
МАРТИНЮК Олександра, КОЛЕСНИК Тетяна ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	377
МЕЛЬНИЧЕНКО Владислав ДО ПИТАННЯ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ УКРАЇНИ ЗБРОЙНОЮ АГРЕСІЄЮ РОСІЇ	380
МЕНЬШИКОВА Ольга, ЯКОВЧУК Роман КВАЛІФІКАЦІЇ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	385
МЕРДОВ Станіслав ДО ПИТАННЯ ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ НАВЧАННЯ БРАЗИЛЬСЬКОГО ДЖИУ-ДЖИТСУ ДО СИСТЕМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	389
МЕРДОВА Ольга ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО СПРЯМУВАННЯ: ДОСВІД ДОНЕЦЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ	393
МЄЗЄНЦЄВА Юлія, МАКАРЕНКО Олександр ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВИХ ЮРИСТІВ НОВОГО ПОКОЛІННЯ: ПОТРЕБИ ТА КОМПЕТЕНЦІЇ	397
МИРОНЧУК Ярослав, СВІТЛИЧНИЙ Віталій ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ ОБОРОННОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	400
МІКІШ Артем АДАПТАЦІЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ ДО ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО СТАНУ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ	403

10. Про затвердження категорій об'єктів державної форми власності та сфер державного регулювання, які підлягають охороні органами поліції охорони на договірних засадах. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-2018-п#Text> (дата звернення: 11.05.2024)
11. Постанова суду № 428/11673/19 від 18.05.2022 «Про відшкодування майнової та моральної шкоди, завданої збройною агресією Російської Федерації проти України». ipLex Судові рішення. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=104635313&red=100003c2ce32df8619df1915f48b9a84b82137&d=5> (дата звернення: 11.05.2024).

Ольга МЕНЬШИКОВА,

заступник начальника факультету цивільного захисту з навчально-наукової роботи Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, кандидат фізико-математичних наук, доцент

Роман ЯКОВЧУК,

начальник факультету цивільного захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, доктор технічних наук, доцент

КВАЛІФІКАЦІЇ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Вступ. Система підготовки фахівців для служби цивільного захисту.

Потреба у професіоналах пожежної безпеки та цивільного захисту, рятувальної справи, гуманітарного розмінування сьогодні ні в кого не викликає сумніву. Професії цієї галузі затребувані у мирний період, воєнний час та у період відновлення.

Одним з визначальних чинників сталого розвитку країни є безпека у найширшому розумінні цього поняття, відчуття безпеки є базовою потребою людини. Цивільний захист, тобто захист населення, територій, навколишнього природного середовища, майна, матеріальних і культурних цінностей від надзвичайних ситуацій та інших небезпечних подій [1] є одним з основних завдань держави.

Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту за відповідними професіями, спеціальностями (спеціалізаціями), освітніми та освітньо-кваліфікаційними

рівнями здійснюється закладами освіти із специфічними умовами навчання, які належать до сфери управління ДСНС України [2]. За окремими професіями (групами професій), спеціальностями професійна підготовка осіб рядового і начальницького складу може здійснюватися в інших закладах освіти.

Зміни у освітніх програмах. Повномасштабна війна принесла свої виклики – підрозділи цивільного захисту сьогодні виконують завдання у вкрай складних обставинах війни, рятують життя, повертають безпеку, ліквідовують наслідки ворожих обстрілів та стихійних лих, здійснюють евакуацію й доправляють гуманітарну допомогу, надають психологічну підтримку населенню.

Потреба ДСНС України у додаткових професійних кадрах спонукала у 2022 році до збільшення ліцензійного обсягу провадження освітньої діяльності за певними рівнями вищої освіти, ліцензування провадження освітньої діяльності за освітніми програмами, що передбачають присвоєння професійної кваліфікації з професій, для яких запроваджено додаткове регулювання (зокрема «Пожежна безпека» та «Цивільна безпека»), ліцензування освітньої діяльності на рівні професійної (професійно-технічної) освіти, започаткування нових освітніх програм у межах спеціальностей, а також додаткове ліцензування провадження освітньої діяльності у сфері післядипломної освіти та підвищення кваліфікації.

Виклики воєнного часу спричинили ряд змін в освітніх програмах закладів вищої освіти ДСНС України [4], зокрема:

розширення переліку спеціальних фахових компетентностей, пов'язаних з ідентифікацією вибухонебезпечних предметів, застосуванням безпілотних літальних апаратів під час ліквідації надзвичайних ситуацій тощо;

збільшення обсягу та актуалізація змісту практичної складової щодо організації ліквідації надзвичайних ситуацій, зокрема у відповідності до міжнародних стандартів для пошуково-рятувальних операцій INSARAG, міжнародних стандартів протимінної діяльності IMAS;

започаткування нових освітніх програм та курсів післядипломної освіти «Захист об'єктів критичної інфраструктури», «Гасіння пожеж та ліквідації

наслідків надзвичайних ситуацій на енергетичних об'єктах та зонах радіоактивного забруднення», «Радіаційний та хімічний захист» тощо.

Необхідність забезпечення захисту цивільного населення від воєнних злочинів, які вчиняють збройні сили російських терористичних військ, спричинила зміни у законодавстві та стала підґрунтям до перспективи реформування і розвитку системи державного нагляду у сфері пожежної та техногенної безпеки що також знайшло відображення системі професійної підготовки у галузі цивільного захисту.

Професійні стандарти як перспектива удосконалення підготовки фахівців у сфері цивільного захисту. Професійні стандарти є важливою передумовою для належної підготовки фахівців цивільного захисту як для підрозділів ДСНС України, так і для місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (йде мова, зокрема, про такі професії як начальник відділу цивільного захисту, фахівець з питань цивільного захисту, експерт у сфері пожежної та техногенної безпеки, інженер з пожежної безпеки, інженер з техногенно-екологічної безпеки тощо). Наявність затверджених вимог до компетентностей працівників галузі цивільного захисту є основою для програм професійного навчання працівників та здобуття ними необхідного рівня професійної кваліфікації і, як наслідок. подальшого забезпечення належної якості професійної діяльності. Саме професійні стандарти мають бути основою для розробки стандартів освіти, в свою чергу на основі освітніх стандартів розробляються освітні програми.

При відсутності професійних стандартів вимоги до загальних та професійних компетентностей працівників, їх трудові функції та дії визначаються кваліфікаційними характеристиками. Саме так є сьогодні у сфері цивільного захисту. На даний час вимоги до компетентностей працівників у сфері цивільного захисту містяться у Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників у сфері цивільного захисту України, Випуск 92 [3]. Вимоги часу та розвиток науки потребує запровадження нових професій, оволодіння новими компетентностями у сфері безпеки. З метою актуалізації професійно-

кваліфікаційних вимог до певних посад (професій) працівників у сфері цивільного захисту у грудні 2022 року та лютому 2023 року до Довідника були внесені доповнення. Зокрема розділ «Професіонали» доповнено новою позицією «Експерт з оцінки пожежних ризиків».

Кваліфікаційні характеристики професій за своєю структурою і змістом відрізняються від професійних стандартів. Заміна (або доповнення) діючих кваліфікаційних характеристик професійними стандартами у сфері цивільного захисту є актуальною задачею якісної підготовки фахівців для сектору безпеки та вимогою сьогодення. Станом на кінець 2024 року Міжрегіональним центром швидкого реагування ДСНС України розроблено два професійних стандарти професій «Верхолаз» та «Водолаз». Ведеться підготовка до розробки професійних стандартів у галузі цивільної безпеки, які відповідають професійним кваліфікаціям шостого та сьомого рівнів Національної рамки кваліфікації, зокрема це начальник караулу (зміни, поста) оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, фахівець з розмінування, фахівець з радіаційного та хімічного захисту, фахівець з питань цивільного захисту.

Список використаних джерел

1. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-IV. Дата оновлення: 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> (дата звернення: 31.03.2025).
2. Про затвердження Порядку підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту: наказ МВС України від 26.05.2020 р. № 412. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0496-20#Text> (дата звернення: 31.03.2025).
3. Про затвердження Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників у сфері цивільного захисту: наказ ДСНС України від 05.12.2018 р. № 707 (в редакції наказу України ДСНС від 17.01.2022 № 41). URL: <https://vpu.ldubgd.edu.ua/upload/3/2/9/2/1/dodatok-dkxp-2022.pdf> (дата звернення: 31.03.2025).
4. Яковчук Р.С., Меньшикова О.В., Попович В.В. Особливості професійної підготовки фахівців цивільного захисту України в умовах воєнного стану. Спільні дії військових формувань і правоохоронних органів держави: проблеми та шляхи вирішення в умовах воєнного стану: зб. тез доп. IV міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 20 жовт. 2022 р. Одеса, 2022. С. 180–181.